

Name (English): Journal of Humanities Naresuan University

ค้นหาจากชื่อบทความ, บทความย่อ, คำสำคัญ

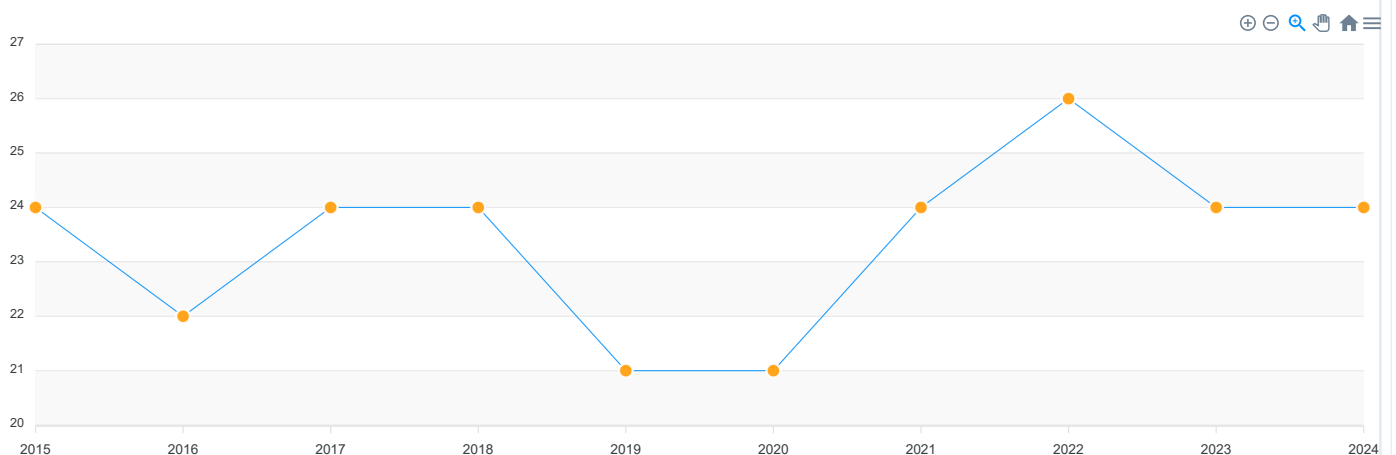

EN

Status:	Active
Editor-in-Chief:	ผศ. ดร.แคทรียา อังทองกำเนิด
Abbreviation (English):	JHNU
Abbreviation (Local):	-
pISSN:	3027-6101
eISSN:	2985-2544
Issues/Year:	3
Address:	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000
Website:	https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhnu
Email:	humanjournal@hotmail.com
Publisher (English):	Faculty of Humanities, Naresuan University
Publisher (Local):	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
TCI Tier:	1
Top Levels:	Social Sciences
Subject Area:	Arts and Humanities
Sub-Subject Area:	-
Note:	Formerly known as pISSN: 1686-445X, eISSN: 2672-9547

TCI Tier History:	Tier 1:	From 01 Jan 2020 to 31 Dec 2024
	Tier 1:	From 01 Jan 2015 to 31 Dec 2019
	Tier 2:	From 17 May 2013 to 31 Dec 2014
	Show More	

จำนวน publication ใน 10 ปีที่ผ่านมา

TCI Thailand

ประวัติความเป็นมา

ภารกิจศูนย์ TCI

ติดต่อศูนย์ TCI

Related Sites

[ระบบ Fast-Track Indexing](#)[ระบบ ThaiJO](#)

Legal

[นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล](#)

Thai Journal Citation Index Centre

© 2023 Thai-Journal Citation Index Centre. All rights reserved. [\(Login\)](#)

ISSN 3027-6101 (Print)
ISSN 2985-2544 (Online)

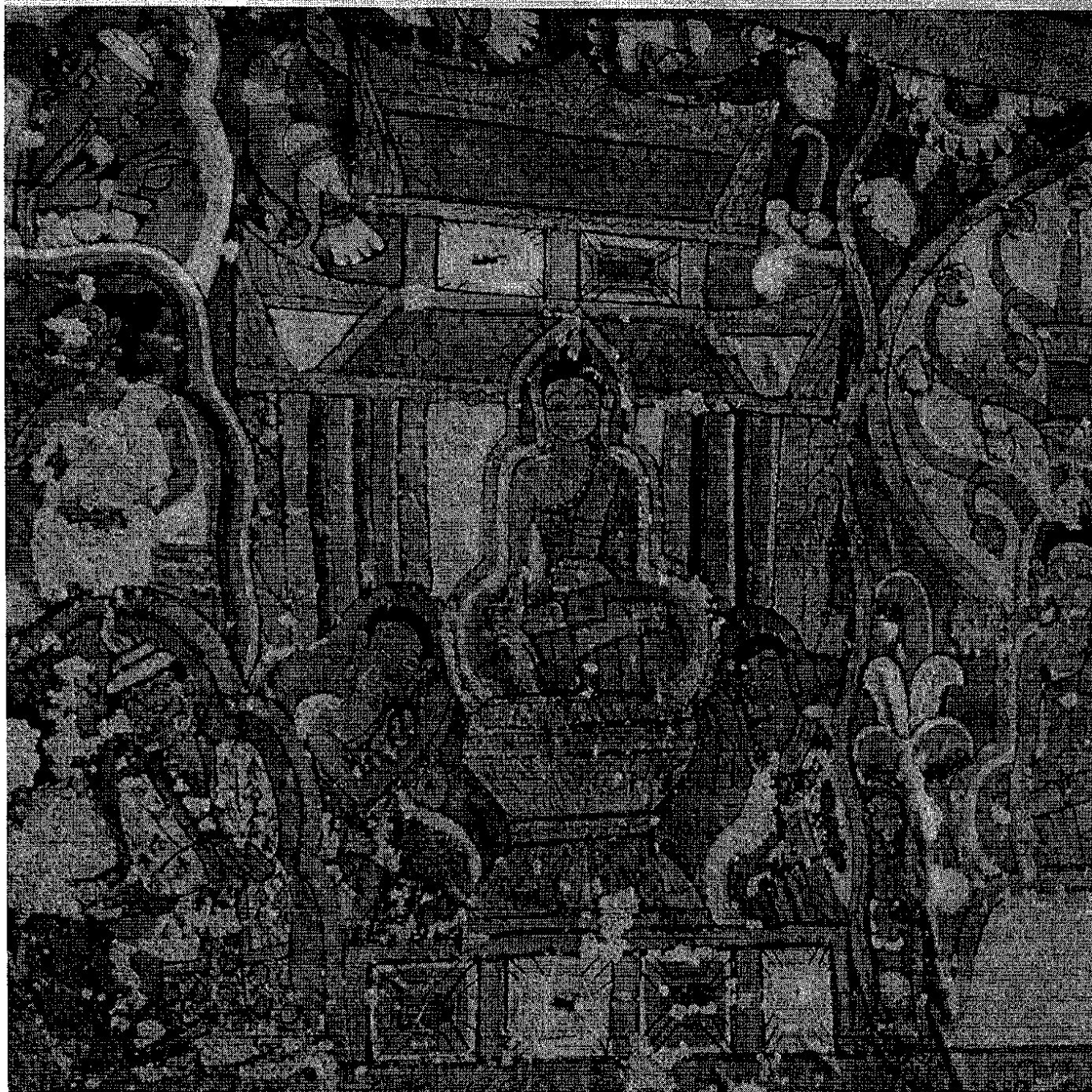
JOURNAL OF HUMANITIES

NARESUAN UNIVERSITY

วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2567

วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ชื่อวารสาร	วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	ISSN: 3027-6101 (Print) ISSN: 2985-2544 (Online)
กำหนดเผยแพร่	ปีละ 3 ฉบับ	
	ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน	
	ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม	
	ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม	
เจ้าของ	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	
จุดประสงค์	เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยด้านภาษา วรรณคดี คติชน ปรัชญา ศาสนา ดนตรี และนาฏศิลป์ ของอาจารย์และนิสิตคณะมนุษยศาสตร์ ตลอดจนบุคคลทั่วไป	
สถานที่ติดต่อ	บรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ต.ท่าโพธิ์ อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000 E-mail: humanjournal@hotmail.com โทรศัพท์ 0-5596-2072	
การตีพิมพ์ซ้ำ	บทความใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสาร ถือเป็นลิขสิทธิ์ของผู้เขียน หากต้องการตีพิมพ์ซ้ำ ต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียนก่อน	
ภาพจากปก	นายศรัณย์ มะกรุดอินทร์	

ข้อความรู้ใด ตลอดจนข้อคิดเห็นใดๆ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่านโดยเฉพาะ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และกองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์ ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

วารสารมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2567

ที่ปรึกษาภาคติดมศักดิ์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.กุสุมา รักษาณีน

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แคทรียา อังทองกำเนิด

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพล สุรศักดิ์รินทร์

ดร.ปฐวี พรหมเสน

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยนเรศวร

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.บุษบา กนกศิลป์ประม

ศาสตราจารย์ ดร.ปรีศวรร ยืนเสน

ศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี วงศ์วัฒนา

รองศาสตราจารย์ ดร.ธรรต อัมโร

รองศาสตราจารย์ ดร.ธำนิรัตน์ จิตุหะศรี

รองศาสตราจารย์ ดร.นันทนัย ประสานนาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุพกา พุกภูมิมา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ อมรวัฒน์ศักดิ์

รองศาสตราจารย์ ดร.อนุชิต ไรจนสุขสมบุรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิสิทธิ์เกษมมณกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ เขิดชู

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยนเรศวร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยนเรศวร

เลขานุการ

นางสาวณัชชา แก้วเจริญเนตร

บทบรรณาธิการ

ท่านสมาชิกและผู้อ่านที่เคารพทุกท่าน

วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตร ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม 2567 ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการ จำนวน 12 เรื่อง

บทความด้านภาษาและภาษาศาสตร์ ได้แก่ *Expressive Speech Acts in Thai Suicide Notes: Analysis of Online Thai Newspaper Articles (2017-2020)* ของธีรภัทร คำทิ้ง และอรทัย ชินอักษรพงศ์ กลวิธีทางภาษาผ่านบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ของณัฐกฤตา นามมนตรี การซ่อนคำและการเพิ่มพยางค์ของคำใหม่ที่พบในเว็บไซต์พันทิปดอตคอม ของวรรณภา สรรพสิทธิ์ และประโยคประธานไร้ตัวตน: หน้าที่และการเข้าใจข้ามภาษาผ่านภาษาศาสตร์และการแปลจาก อังกฤษเป็นไทย ของอัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา

บทความด้านวรรณกรรม ได้แก่ พลวัตของวรรณกรรมร้อยกรองเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในมิติแนวคิด เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ของคณิดา หอมทรัพย์ และอัญญา สังขพันธานนท์ และสตรีนอกขนบนิยมในการตนิยายของศักดิ์ศรี แย้มนิตดา ของณัฐยานี ตั้งถาวรสกุล และเจื่อง ถิ หึง

บทความด้านดนตรีไทย ได้แก่ เส้นเสียงจะเข้คู่ระตี่ วิเศษสุรการ ของประชากร ศรีสาคร และบทความด้านนาฏศิลป์ ได้แก่ การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ของอุบลวรรณ โตอวยพร และนราพงษ์ จรัสศรี *I-San Tarantella Pas de deux: Embodying I-san Culture in Ballet* ของภัทราภา แก้วพลอย และการแสดงในพิธีกรรมภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สะท้อนบทบาททางสังคม: กรณีศึกษาพิธีกรรมแห่นางแมวบ้านนางั่ว ตำบลนางั่ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ของปาริชาติ ลาจันทร์ และคณะ

บทความด้านปรัชญาและศาสนา ได้แก่ แนวคิดอัมมิกเศรษฐกิจในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ ของวิสิษฐ์ คิดคำสอน และปรียานุตร สุรินทร์แก้ว และการศึกษาภาพจิตรกรรมบทพุทธชัยมงคลอัฐธาตุา ในถ้ำโพวินต่อง เมืองโมนยวา ประเทศพม่า ของศรัณย์ มะกรุดอินทร์

กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความเพื่อขอรับพิจารณาตีพิมพ์ลงในวารสารฯ และขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่เสนอข้อแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง กองบรรณาธิการมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนามาตรฐานวารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวรให้ดีขึ้นต่อไป หากท่านมีข้อติชมหรือข้อสงสัยประการใด สามารถติดต่อสอบถามหรือส่งข้อเสนอแนะของท่านมาได้ที่อีเมล humanjournal@hotmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แคทรียา อังทองคำเนติ
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย / บทความวิชาการ

แนวคิดธัมมิกเศรษฐกิจในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ

วิสิฐฐ์ คิดคำส่วน และ ปรียานุตร สุรินทร์แก้ว.....1

เสน่ห์เสียงจะเข้ครุระดี วิเศษสุรการ

ประชากร ศรีสาคร.....17

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากการแสดงเฉพาะที่ ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

อุบลวรรณ ไตอวยพร และ นราพงษ์ จรัสศรี.....36

กลวิธีทางภาษาผ่านบทเพลงช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19)

ณัฐกฤตา นามมนตรี.....48

I-san Tarantella Pas de deux: Embodying I-san Culture in Ballet

Padparadscha Kaewploy.....64

พลวัตของวรรณกรรมร้อยกรองเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในมิติแนวคิดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

คณิดา หอมทรัพย์ และ ธัญญา สังขพันธานนท์.....80

Expressive Speech Acts in Thai Suicide Notes: Analysis of Online Thai Newspaper Articles (2017 – 2020)

Theerapat Khumting and Orathai Chinakhrapong.....106

ประโยคประธานไรต์วตัน: หน้าที่และการเข้าใจข้ามภาษาผ่านภาษาศาสตร์และการแปลจาก อังกฤษเป็นไทย

อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา.....122

สตรีนอกขนบนิยมในการนิยายของ ศักดิ์ศรี แย้มนัตดา

ณัฐธยาน์ ตั้งถาวรสกุล และ เจียง ถิ หัง.....146

การศึกษาภาพจิตรกรรมบทพุทธชัยมงคลสูตรคาถาในถ้ำโพวินตอง เมืองโพนย่าว ประเทศพม่า ศรัณย์ มะกรูดอินทร์.....	169
การช้อนคำและการเพิ่มพยางค์ของคำใหม่ที่พบในเว็บไซต์พันทิปดอตคอม วรรณภา สรรพพิทักษ์.....	184
การแสดงในพิธีกรรมภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สะท้อนบริบททางสังคม: กรณีศึกษาพิธีกรรม แห่นางแมวบ้านนาจัว ตำบลนาจัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ปาริชาติ ลาจันทร์ อังคณา จันทร์แสงศรี และ จันทร์พิมพ์ มีเปี่ยม.....	203
แนะนำผู้เขียน.....	218
ข้อมูลสำหรับผู้ส่งบทความเพื่อตีพิมพ์.....	221

การแสดงในพิธีกรรมภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สะท้อนบริบททางสังคม
กรณีศึกษาพิธีกรรมแห่นางแมวบ้านนางัว
ตำบลนางัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

The Ceremony Performance and Cultural Intelligence Reflecting the Social
Context: A Case Study of the Nang Maew Ban Na Ngua Procession,
Na Ngua Sub-district, Phetchabun Province

ปาริชาติ ลาจน์นนท์¹ อังคณา จันทร์แสงศรี² และจันทร์พิมพ์ มีเปี่ยม³
Parichat Lajunnon¹, Angkhana Chansaengsri², and Chanpim Meepium³

(Received: 27 April 2022; Revised: 3 December 2022; Accepted: 13 December 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของพิธีกรรมและรูปแบบการฟ้อนในพิธีกรรม
แห่นางแมว และเพื่อศึกษาการคงอยู่ของการแสดงในพิธีกรรมกับภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การแห่นางแมวที่สะท้อน
บริบททางสังคม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประเพณีแห่นางแมวเป็นพิธีขอฝนตามที่ทำสืบต่อกันมาช้านาน โดยสมาชิกในตำบล
นางัว มีเครื่องดนตรีประกอบ คือ กลองยาว ฉิ่ง ฉาบ กรับ โห่ร้อง และ มโหรีกระแต รูปแบบสภาพการฟ้อน เป็นท่าฟ้อน
แบบชาวบ้าน มี 12 กระบวนท่ารำ ได้แก่ (1) ท่าไหว้ (2) ท่าบัดป้อง (3) ท่าขอฝน (4) ท่าสมพัด (5) ท่าดอกบัวบาน
(6) ท่าสุมกลอง (7) ท่าฝนเทลงมา (8) ท่าสอดสร้อยมาลาแปลง (9) ท่าปลาเล็ก (10) ท่าปลาใหญ่ (11) ท่าเต่า และ
(12) ท่านก 2) สถานภาพการคงอยู่ของการแสดงในพิธีกรรมแห่นางแมวที่ยังคงดำรงวิถีชีวิตด้านขนบธรรมเนียม
ประเพณีด้านการละเล่นโดยเฉพาะการฟ้อนรำการแห่นางแมว มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดเอกลักษณ์ของชุมชนเป็น

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์และศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบูรณ์

² อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์และศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์และศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบูรณ์

⁴ Assistant Professor, Department of Thai Dance and Performing Arts, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchabun Rajabhat University

⁵ Lecturer, Department of Thai Dance and Performing Arts, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchabun
Rajabhat University

⁶ Assistant Professor, Department of Thai Dance and Performing Arts, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchabun Rajabhat University

อย่างดี ชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านร่วมมือกันอย่างพร้อมเพรียง ซึ่งความสำคัญของการแสดงฟ้อนในการแห่นางแมว ยังทำให้เกิดความรักและความสามัคคีของคนในชุมชน

คำสำคัญ: การแสดงในพิธีกรรม แห่นางแมวบ้านนาจัว ฟ้อน

Abstract

This research article has two objectives: 1) to study the history of the ritual and the form of dancing performed at the ceremony of the Nang Maew Parade and 2) to study the persistence of performances in rituals and cultural wisdom of the Nang Maew Parade that reflects the local social context.

The research found that the Nang Maew Parade Festival is a ceremony to ask for rain that has been passed down from generation to generation by members of various villages in Na Ngua Sub-district. The accompaniment of musical instruments are long drums, cymbals, krabs, tackles, and Kratae gongs. Dancing condition form is a folk dance that combines 12 Thai dance moves which are: (1) Tah Wai (2) Tah Pud Pong (3) Tah Khor Fon (4) Tah Lom Phud (5) Tah Dok Bua Ban (6) Tah Sanook Sanan (7) Tah Fon Tae Long Ma (8) Tah Sod Soi Mala Plang (9) Tah Pla Lek (10) Tah Pla Yai (11) Tah Tao and (12) Tah Nok. Additionally, the persistence of performances in the Nang Maew Parade Ritual especially the Nang Maew Parade Dance still maintains a way of life in terms of play and tradition. They have also contributed to the uniqueness of the community since people of each village come to join the ritual together in unison. The importance of dancing in the procession of the Nang Maew Parade is that it also creates love and unity of the community.

Keyword: Performances in cultural, The Nang Maew Parade in Na Ngua Sub-district, Dance

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นแนวทางการปฏิบัติที่มีแบบแผนเป็นสิ่งที่คนส่วนมากในสังคมให้การยอมรับ มรดกทางศิลปวัฒนธรรมนั้นนอกจากจะมีความสำคัญในฐานะเป็นสิ่งที่แสดงถึงความคิดอารยธรรมและความเจริญของชาติแล้ว ยังเป็นรากฐานเสริมสร้างพลังสามัคคีมีผลต่อความมั่นคงของประเทศ การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง อันก่อให้เกิดความเข้าใจและตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งศิลปะนั้น ซึ่งจะสืบสานความเป็นไทยไว้ได้ชั่วกาลนาน มนุษย์มีพัฒนาการสร้างวัฒนธรรมในทุกด้าน โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านการสื่อสารด้วยภาษาท่าทาง หรือเสียงพูด ทำให้เกิดเป็นภาษาต่าง ๆ มีการเลียนเสียงธรรมชาติ เสียงสัตว์ เมื่อเกิดความรู้สึกราวว่าเร้าสนุกสนานก็จะแสดงออกโดยส่งเสียงร้องปรบมือ เคาะจังหวะให้เกิดเสียงที่มีความสั้น-ยาวสม่ำเสมอบ้าง ไม่สม่ำเสมอบ้าง แล้วพัฒนามาเป็นจังหวะการเคาะด้วยวัสดุต่าง ๆ หรือเสียงที่มีระดับต่างกัน ทำให้เกิดเป็นทำนองเพลง ประกอบในการแสดงที่มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่ออารมณ์และความรู้ของมนุษย์ที่อยู่ในสังคมนั้น ทั้งนี้พบว่าคุณค่าสำคัญของศิลปะการแสดง

มีดังนี้ 1) ศิลปะการแสดงสร้างความเป็นเอกลักษณ์ตัวตนและความเป็นชาติ กลุ่มชนหรือสังคมเป็นเครื่องบ่งบอกและชี้ให้เห็นถึงเอกลักษณ์ความโดดเด่นในด้านต่าง ๆ ของสังคมนั้นได้อย่างชัดเจน เช่น ความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิต เป็นต้น ดังนั้นไม่ว่าสังคมในยุคใด หรือสมัยใดก็ตาม ศิลปะการแสดงจึงเป็นเครื่องบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ของเจ้าของ หรือผู้สร้างสรรค์งานศิลปะ การแสดงได้เป็นอย่างดี 2) ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของงานศิลปะ หรือการมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ยานการอนุรักษ์ สืบทอดและเผยแพร่ ไม่ว่าจะเป็นโดยวิธีใด ทั้งทางตรงและทางอ้อม หากงานศิลปะนั้นมีคุณค่าความงามทางสุนทรียศาสตร์ เป็นที่ยอมรับและยกย่อง จะส่งผลทางด้านจิตใจต่อผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้เป็นเจ้าของงาน ให้มีความรู้สึกภาคภูมิใจทั้งในสังคมส่วนรวมและส่วนตัว 3) บุคคลใดก็ตาม หากมองเห็นคุณค่างานศิลปะไม่ว่าสาขาใด เกิดความสนใจเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีประสบการณ์ตามรสนิยมในสิ่งเหล่านี้ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบด้วยความคิด จินตนาการ ในการสร้างสรรค์งานศิลปะนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม หากชิ้นงานนั้นเต็มไปด้วยความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเหมาะสม ผลงานที่สร้างสรรค์ย่อมเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของผู้ที่ได้รับชมงานศิลปะนั้นด้วย ในทำนองเดียวกันผู้สร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปะการแสดงที่ได้นำรสนิยมและประสบการณ์ มาเป็นส่วนหนึ่งสำหรับการสร้างสรรค์ให้ชิ้นงานมีความเหมาะสม 4) จุดประสงค์การสร้างศิลปะการแสดง ผู้สร้างสรรค์ผลงานไม่ได้มุ่งหวังให้การแสดงชุดนั้น ๆ เป็นเพียงศิลปะการแสดงที่สร้างความบันเทิงสำหรับผู้ชมแต่อย่างใด แต่ยังมุ่งหวังสาระที่สอดแทรกไว้ในรูปแบบที่สื่อออกมาจากการแสดงภาพจากการนำเสนอให้แก่ผู้ชม เช่น ความรู้ ความเข้าใจถูกต้อง ความเหมาะสม เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อคิดที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่ดำรงในการดำรงชีวิต ตลอดจนแนวคิดอื่น ๆ ที่มีคุณค่าต่อมนุษย์และสังคม ดังนั้นสาระและความบันเทิงดังกล่าวที่เกิดจากจุดประสงค์ของผู้สร้างสรรค์ผลงานจะประสบความสำเร็จมากน้อยเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์สิ่งที่รับชมการแสดง จึงเป็นคุณค่าที่ได้จากการวิเคราะห์การแสดง ซึ่งมีผลต่อการนำไปใช้ขัดเกลาความคิดและจิตใจของผู้ชม ก่อให้เกิดความสุขใจ และแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ด้วย ทั้งนี้ยังกล่าวได้ยิ่งกว่าศิลปะการแสดงดนตรีและนาฏศิลป์เป็นวัฒนธรรมแขนงหนึ่งเปรียบเป็นเครื่องหมายแห่งความภูมิใจที่ประชาชนทุกคนในสังคมที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมนั้น ๆ เพราะภูมิปัญญาแต่ละท้องถิ่นที่ได้สร้างสรรค์ สังสรรค์และสืบทอดศิลปะการแสดงเหล่านั้นมาสู่อนุชนรุ่นต่อมา จนเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เมื่อได้ยินเสียงดนตรีที่ไพเราะสนุกสนาน ประกอบด้วยเสียงโปงลาง แคนและกลอง ย่อมสื่อให้เห็นภาพวิถีชีวิตของภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดดเด่นอยู่ในมโนสำนึก ในทำนองเดียวกันเมื่อเราได้ยินเสียงปี่แน สะล้อและซึง บรรเลงบทเพลงอันอ่อนหวาน เชื่องช้า ย่อมนึกถึงบรรยากาศเอื่อยเย็นของภาคเหนือ สิ่งนี้บรรพบุรุษของแต่ละท้องถิ่นได้สร้างสรรค์สั่งสมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จนสามารถสื่อความหมายได้เป็นอย่างดีและเข้าใจตรงกัน เมื่อได้ยินเสียงดนตรีแต่ละท้องถิ่น ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะได้มีการพัฒนามาตามลำดับแล้วก็ตาม แต่ความเป็นภูมิภาคนั้นก็ยังแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

ประเพณีแห่นางแมว เป็นพิธีอ้อนวอนขอฝน ซึ่งจัดทำขึ้นในปีที่มีความแห้งแล้ง ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ฝนไม่ตก ปริชา พินทอง และอร่ามจิต ชิดช่วง (2537, หน้า 37-41) กล่าวว่า น้ำฝนนั้นเป็นน้ำของเทวดา ดังมีศัพท์บาลีว่า เทโว ซึ่งแปลว่า น้ำฝน เป็นเอกลักษณ์ของความดีและความบริสุทธิ์ สังคมไทยส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรม น้ำเป็นสิ่งสำคัญในการประกอบอาชีพทำไร่ทำนา หากฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวไร่ชาวนาทั่วไป เพราะฉะนั้นเพื่อให้ฝนตกลงมาจะมีน้ำเพียงพอในการเกษตรกรรม จึงต้องทำพิธี "แห่นางแมว" ขึ้นเพื่ออ้อนวอนขอให้ฝนตกลงมาสร้างความชุ่มชื้นแก่แผ่นดินและพื้นที่เกษตรกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีแห่นางแมว คนไทยมีความเชื่อว่าฝนตกลงมาเพราะเทวดา เหตุที่ฝนไม่ตกมีหลายเหตุผล เช่น เกิดจากดินฟ้าอากาศเปลี่ยนแปลง ประชาชนหย่อนศีลธรรม เจ้าเมืองหรือเจ้าแผ่นดินไม่ทรงอยู่ในทศพิธราชธรรม เป็นต้น ส่วนความเชื่อที่เกี่ยวกับแมว คนไทยเชื่อว่าแมวเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ มีอำนาจลึกลับ และเป็นสัตว์ที่มีศีลเดียวกับเมฆ คือ (แมว) สีขาวดี เมื่อนำมาประกอบพิธีสามารถเรียกฝนให้ตกลงมาได้ นอกจากนี้ ยังมีความเชื่อว่าแมวเป็นสัตว์ที่เกลียดฝน ถ้าฝนตกครั้งใดแมวจะร้องทันที ถือเคล็ดกลางว่าถ้าแมвр้อง จะเป็นเหตุให้ฝนตกจริง ๆ ชาวบ้านจึงร่วมกันสาดน้ำทำให้แมвр้องมากที่สุดในที่สุดจะเป็นผลดี

การแสดงในพิธีกรรมกับภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การแห่นางแมวของชาวนางิ้ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการแสดงที่ยังคงอยู่ในพิธีกรรม แสดงถึงวิถีทางการเกษตร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่ในภาวะสังคมไทยในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ปัจจัยอันมีอิทธิพลต่อการแสดงในพิธีกรรมแห่นางแมว ที่มีผลต่อบริบททางสังคมของชาวนางิ้วในพื้นที่นี้ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้เห็นคุณค่าอันสะท้อนสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ วิถีเกษตรกรรมของชุมชน และท้องถิ่นของชาวเพชรบูรณ์ตลอดไป อย่างยั่งยืน จากแนวคิดและความสำคัญข้างต้นผู้วิจัยจึงศึกษาวิจัยเรื่องนี้ โดยศึกษาประวัติความเป็นมาของพิธีกรรมและรูปแบบการฟ้อนการแสดงในพิธีกรรมแห่นางแมว ตำบลนางิ้ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของพิธีกรรมและรูปแบบการฟ้อนการแสดงในพิธีกรรมแห่นางแมว ตำบลนางิ้ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาการคงอยู่ของการแสดงในพิธีกรรมกับภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การแห่นางแมว ที่สะท้อนบริบททางสังคมท้องถิ่น ตำบลนางิ้ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ประชาชน หมู่ที่ 3 4 5 8 9 และ 11 ตำบลนางัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เพศชาย จำนวน 2,505 คน เพศหญิง จำนวน 2,786 คน รวม จำนวน 5,291 คน ข้อมูลสำมะโนประชากร ณ วันที่ 21 มีนาคม 2566

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) ตามความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวิจัย โดยกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 20 คน ผู้วิจัยได้จำแนกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

- 2.1 กลุ่มผู้รู้หรือกลุ่มผู้ให้ข่าวข้อมูลสำคัญ บ้านนางัว จำนวน 5 คน
- 2.2 กลุ่มผู้พ่อนที่เป็นกลุ่มอาวุโสในชุมชน บ้านนางัว จำนวน 5 คน
- 2.3 กลุ่มผู้อาวุโสที่เป็นผู้ประกอบการทางความเชื่อของท้องถิ่น บ้านนางัว จำนวน 5 คน
- 2.4 กลุ่มผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมชาวบ้านนางัว จำนวน 5 คน

เครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์ "วิจัย เรื่อง การแสดงในพิธีกรรมภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สะท้อน บริบททางสังคม กรณีศึกษาพิธีกรรมแห่นางแมวบ้านนางัว ตำบลนางัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์"
2. แบบบันทึกการสังเกต "วิจัย เรื่อง การแสดงในพิธีกรรมภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สะท้อน บริบททางสังคม กรณีศึกษาพิธีกรรมแห่นางแมวบ้านนางัว ตำบลนางัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์"

วิธีเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) เป็นการเก็บข้อมูลจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยวิธีการคัดเลือกแบบมีจุดประสงค์ หรือเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) เป็นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงตามหลักการของเหตุผล โดยให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การวิจัย มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่ใช้วิธีสนทนากับกลุ่มตัวอย่างที่ได้เลือกไว้ในลักษณะที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Face to Face Interaction) ดังนี้

1.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างและคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าก่อนการไปเก็บข้อมูล และไปสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลตามโครงสร้างคำถามที่ได้กำหนดไว้

1.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดโครงสร้างและคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า แต่จะอาศัยการตั้งคำถามเฉพาะหน้ากับผู้ให้ข้อมูลแทน ทั้งนี้ในการสัมภาษณ์อาจใช้วิธีการสัมภาษณ์พร้อมกันเป็นกลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้หรือ

กลุ่มผู้ให้ข่าวข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน กลุ่มผู้พ่อนที่เป็นกลุ่มผู้อาวุโศในชุมชน จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้อาวุโศที่เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อของท้องถิ่น จำนวน 5 คน

2. การดำเนินการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) กับคณะผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมชาวบ้านน้างว จำนวน 5 คน

3. การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยเฝ้าดูสิ่งที่ปรากฏขึ้นอย่างเอาใจใส่และกำหนดไว้อย่างมีระเบียบวิธี เพื่อวิเคราะห์หรือหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่น การสังเกตทำให้รู้พฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็นธรรมชาติ เป็นข้อมูลโดยตรงตามสภาพความเป็นจริง จัดเป็นข้อมูลแบบปฐมภูมิที่มีความน่าเชื่อถือมากดังนี้

3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) คือ การสังเกตที่ผู้วิจัยเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษา มีการทำกิจกรรมร่วมกัน จนผู้ถูกศึกษายอมรับว่าผู้วิจัยมีสถานภาพบทบาทเช่นเดียวกับตน ผู้วิจัยต้องปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มคนที่ศึกษา โดยเข้าไปฝังตัวอยู่ในเหตุการณ์ เข้าไปอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลานาน จนคนในชุมชนรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่มันักวิจัยมาอาศัยอยู่

3.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) คือ การสังเกตที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่ภายนอก ไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรมที่ทำอยู่

ผลการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมาของพิธีกรรมและรูปแบบการพ่อนการแสดงในพิธีกรรมแห่นางแมว ตำบลน้างว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ประเพณีแห่นางแมวเป็นพิธีขอฝนของพวกชาวบ้าน โดยเฉพาะบ้านน้างว ตำบลน้างว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ปีใดที่ฝนตกช้าหรือแล้งผิดปกติ จะทำให้ชาวบ้านเดือดร้อน พิษผลทางการเกษตรให้ผลผลิตได้ไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้เกิดภาวะข้าวยากหามากแพง ชาวบ้านต่างพากันประชุมปรึกษา เพื่อทำพิธีแห่นางแมวตามประเพณี เพราะเชื่อว่าเมื่อแห่นางแมวแล้ว ฝนฟ้าก็จะตกลงมา ประวัติการแห่นางแมวบ้านน้างวเริ่มเกิดขึ้นในสมัยใดนั้นไม่ปรากฏแน่ชัด เดิมคุณตาตำพรมแจ้ง และยายแฉ่ พรมแจ้ง เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ยายทอง พรมแจ้ง ซึ่งได้มีการแห่นางแมวเพื่อขอฝนโดยรวบรวมสมาชิกในกลุ่มหมู่บ้านต่าง ๆ ที่อยู่ในตำบลน้างว เดินขบวนแห่นางแมวไปตามหมู่บ้านเพื่อรวบรวมปัจจัยที่ชาวบ้านได้ทำบุญนั้นเพื่อนำไปถวายที่ศาลยา⁷ สิ่งที่น่าไปถวายศาลยา ประกอบไปด้วย หัวหมูสุก ไก่สุก ผลไม้ตามฤดูกาล เช่น สับปะรด แอปเปิ้ล กล้วย เป็นต้น ขนมหวาน น้ำหวาน เหล้า นูหรือ

⁷ ศาลยา เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่ชาวตำบลน้างว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เคารพนับถือเป็นอย่างมากตั้งแต่สมัยอดีตเชื่อว่า “ยา” ในที่นี้คือ ยาสังกะสี ตามตำนานปู่สังกะสียาสังกะสี ผู้สร้างโลก ศาลยาดั้งอยู่บริเวณเชิงเขาทางขึ้นเขาค้อ ใกล้กับต้นน้ำที่เป็นแหล่งกำเนิดน้ำตกสามสิบคด

ขันธห้า^๖ และในระหว่างเดินขบวนจะมีการขับร้องบทแห่งนางแมวประกอบการบรรเลงดนตรี ชาวบ้านจะพากันรำไปตามหมู่บ้านโดยมีผู้นำหมู่บ้าน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายกเทศมนตรี และสมาชิกเทศบาลนำแห่ในขบวนด้วย เครื่องดนตรีที่ชาวบ้านใช้ประกอบ ได้แก่ กลองยาว ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง และฆ้องกระแต ประกอบบทร้องแห่งนางแมว ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะพากันเดินแห่ในช่วงเวลาเย็นหลังจากเลิกงานไปจนกระทั่งฟ้ามีดลง ชาวบ้านก็จะพากันแยกย้ายกลับยังบ้านพักของตน การแห่นางแมวนิยมแห่หลายวัน เช่น 3 วัน 5 วัน 7 วัน เป็นต้น ขึ้นอยู่กับความสะดวกที่กำหนดในแต่ละปี และวันสุดท้ายของการแห่ชาวบ้านมีการจัดถวายภัตตาหารเพลแด่พระภิกษุสงฆ์ที่วัดโพธิ์กลางนางั่ว พร้อมรวบรวมเงินปัจจัยที่ชาวบ้านทำบุญเพื่อนำไปซื้อสิ่งของถวายศาลย่า

1.2) วิธีแห่นางแมว

- 1.2.1) ชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านจะปรึกษาหารือ โดยผู้ทำพิธีจะเป็นผู้อาวุโส ทั้งเพศชายและหญิง
- 1.2.2) จัดหาภาชนะสำหรับใส่นางแมวที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ข้อง กรงสัตว์ กะทอ เป็นต้น

ภาพที่ 1 ลักษณะของภาชนะสำหรับใส่นางแมว
ที่มา: ปาวิชาติ ลาจันทร์ ผู้วิจัย

1.2.3) ในอดีตชาวบ้านจะนำแมวเพศเมียสีดำ หรือแมวไทยสีสวาด 1 ตัว ใส่ในภาชนะสำหรับแห่ นางแมว จากนั้นใช้ไม้สอดภาชนะสำหรับใส่แห่ นางแมว ใช้คนหอบ 2 คน จากนั้นผู้ทำพิธีตั้งเครื่องกำนัล (คายนคร) พร้อมสวดบทชุมนุมเทวดา และบทไหว้ครูนางแมว เพื่อขอขมากรรม แต่ในปัจจุบันชาวบ้านได้ยกเลิกจากการนำแมวที่มีชีวิตมาใช้ในการประกอบพิธีกรรม โดยใช้สิ่งของอื่นในเชิงสัญลักษณ์แทนแมวที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นมาใช้ประกอบพิธีกรรมแทน เช่น ตุ๊กตาแมว รูปภาพแมว รูปปั้นแมว เป็นต้น

^๖ ขันธ 5 คือ เครื่องสักการบูชาครู หรือ การไหว้ครูบาอาจารย์ ซึ่งประกอบด้วย ดอกไม้ขาว รูป เทียน ผ้าขาว โดยนำใบทองทำกรวยทรงแหลม 5 กรวย บรรจุดอกไม้ รูป เทียน 5 คู่ แล้วจึงนำวางลงบนผ้าขาวที่วางรองรับอยู่ บนพานหรือภาชนะ

ซึ่ง สุทธิรักษ์ โกษวย (2559, หน้า ข-ค) กล่าวว่า สัญลักษณ์ที่เป็นรูปธรรมที่สื่อความหมายเกี่ยวกับฝน ความอุดมสมบูรณ์ หรือสื่อความหมายถึงอำนาจเหนือธรรมชาติ (ผี) เทพเจ้า เทวดาหรือพระพุทธรูปที่ปรากฏในวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์การสื่อสารเพื่อการดำรงอยู่และสืบทอดงานประเพณีชาอินทิล

1.2.4) ขบวนแห่นางแมว เริ่มช่วงเวลาเย็น หลังจากชาวบ้านกลับมาจากการทำงาน ประกอบภารกิจต่าง ๆ (ช่วงเวลา 16.00 น. เป็นต้นไป) รูปแบบของขบวนแห่นางแมว จะเริ่มด้วยขบวนนางแมวที่อยู่ในภาชนะสำหรับใส่แห่ ตามด้วยขบวนฟ้อนประกอบการแห่ ซึ่งผู้ฟ้อนมีการแต่งหน้าทาปาก มีตุ๊กตาผมบ้าง ตามสมควรที่สามารถทำได้ โดยไม่มีข้อจำกัด หรือแนวปฏิบัติที่ตายตัว พร้อมด้วยกลุ่มนักดนตรี โดยมีกลุ่มผู้ขับร้องที่เป็นต้นเสียง และลูกคู่ ร้องรับ-ส่ง กันไปตลอดทั้งขบวน ซึ่งการแห่นางแมวไม่จำกัดในเรื่องเวลา เนื่องจากขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้เข้าร่วมพิธี

(ก) ลักษณะของขบวนรำ

(ข) ลักษณะของนักดนตรีและนักร้อง

ภาพที่ 2 ขบวนรำ

ที่มา: ปาริชาติ ลาจันนนท์ ผู้วิจัย

1.2.5) ขบวนแห่นางแมวจะเริ่มเคลื่อนขบวนไปตามชุมชนต่าง ๆ วันละ 1-2 หมู่ รูปแบบการแต่งกายของผู้เข้าร่วมขบวนไม่ได้มีข้อจำกัดใด ขึ้นอยู่กับความสะดวก และลูกเล่นต่าง ๆ เท่าที่จะสามารถหาได้ในท้องถิ่น ทำเช่นนั้นครบทุกหมู่ เป็นเวลา 3-5 วัน ขณะที่ขบวนแห่ผ่านถึงบ้านใคร ผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านนั้นจะนำน้ำมารดพรมที่ขบวนแห่ทั้งแมวและคนจนชุ่มฉ่ำทั้งขบวน นอกจากนั้นชาวบ้านยังนำข้าวสาร อาหารแห้ง หรืออาหารสด พร้อมทั้งทรัพย์สินตามกำลังที่แต่ละบ้านได้เตรียมไว้มาร่วมสมทบ เพื่อทำพิธีให้ศาลยา และขอฝนเป็นลำดับต่อไป

(ก) ผู้ร่วมในพิธีแห่นางแมว

(ข) ลักษณะของชบวนแห่

ภาพที่ 3 ชบวนแห่นางแมวบ้านนางจั่ว
ที่มา: ปาริชาติ ลาจันนนท์ ผู้วิจัย

2. สถานภาพการคงอยู่ของการแสดงในพิธีกรรม กับภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การแห่นางแมวที่สะท้อนบริบททางสังคมท้องถิ่น ตำบลนางจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้จำแนกประเด็นวิจัยออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ ด้านดนตรีประกอบการแสดง และด้านการแสดงฟ้อนในการแห่นางแมว (ยูร ชูสุขข, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2566) มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านดนตรีประกอบการแสดง ดนตรีประกอบการแสดงในพิธีกรรม กับภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การแห่นางแมวที่สะท้อนบริบททางสังคมท้องถิ่น ตำบลนางจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงดนตรีประกอบการแสดงในพิธีกรรม กับภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การแห่นางแมวที่สะท้อนบริบททางสังคมท้องถิ่น ตำบลนางจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ลำดับ	เครื่องดนตรี	ประเภท	จำนวน
1	กลองยาว	เครื่องกำกับจังหวะ	4 ใบ
2	จิ้ง	เครื่องกำกับจังหวะ	1 คู่
3	ฆ้องกระแต	เครื่องกำกับจังหวะ	2 ใบ
4	โหม่ง	เครื่องกำกับจังหวะ	1 ใบ
5	ฉาบ	เครื่องกำกับจังหวะ	1 คู่
6	กรับ	เครื่องกำกับจังหวะ	1 คู่
รวม	6 ชนิด	1 ชนิด	10 ชิ้น

บทไหว้ครูนางแมว

สาธุ สาธุ สาธุเด้อ เอ็งมาวันนี้หวังพึ่งนางแมว
มารำกันเป็นแถว แห่นางแมวถวายยา
อย่าให้พวกเอ็งมีกรรมตามต่อบาปและเวรต่อพวกเอ็ง
ให้หนีเหินจากสิ่งทีกระทำให้ในวันนี้
เพื่อขอฝนจากย่า อยู่บนฟ้าขอประทานฝน หลังลงมาสู่พื้นดิน
ขอให้ข้าวเขียวออกดอกดั่งประสงค์ด้วยเถอะสาธุ
(ทอง ขุยสุข, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2566)

บทเพลงแห่นางแมว ส่วนวนที่ 1

นางแมวเอ๋ย ท่านให้ขอฝน ให้ขอรดน้ำมนต์
รดหัวนางแมวบ้าง ขอเปียค่าจ้าง หามนางแมวมา
ให้ถูกทั้งข้าว อย่าให้ข้าวตายผอย ข้าวเกวียนละสอง
อ้อยล้าละยี่สิบบาท ไปซื้อหมากดิบ ถึงเมืองไชโย
ลูกสาวโต ๆ เรงให้มีลูก ทั้งข้าวก็ให้ถูก
ลูกไม้อย่าให้แพง ทำดาแดง ๆ ร่อนรับร่อนแร่ ฝนก็เทลงมา ฝนก็เทลงมา
(แดง น้อยลา, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2566)

บทเพลงแห่นางแมว ส่วนวนที่ 2

นางแมวเอ๋ย ขอฟ้าขอฝน ขอ น้ำมนต์รดแมวเข้าบ้าง
ขอค่าจ้างแห่นางแมว ฝนปัดกข้าวนาตายแล้ง
ขอให้ฝน เทลงมา เทลงมา เทลงมา
(หอมด่วน ปานศรีทอง, สัมภาษณ์, 13 เมษายน 2566)

2.2 ด้านการแสดงฟ้อนในการแห่นางแมว ลักษณะการแสดงฟ้อนที่ปรากฏในพิธีกรรมกับภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การแห่นางแมวที่สะท้อนบริบททางสังคมท้องถิ่น ตำบลนางั่ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นท่าฟ้อนแบบชาวบ้าน ที่ผสมผสานกับท่ารำทางนาฏศิลป์ไทย มีรูปแบบการรำ 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ฟ้อนประกอบบทไหว้ครูนางแมว ปรากฏ 3 ท่า ได้แก่ (1) ท่าไหว้ (2) ท่าปิดป้อง (3) ท่าขอฝน ช่วงที่ 2 ฟ้อนประกอบเพลงแห่นางแมว ปรากฏ 5 ท่า ได้แก่ (1) ท่าลมพัด (2) ท่าดอกบัวบาน (3) ท่าสนุกสนาน (4) ท่าฝนเทลงมา (5) ท่าสอสร้อยมาลาแปลง และ ช่วงที่ 3 ฟ้อนประกอบดนตรีบรรเลง ปรากฏ 4 ท่า ได้แก่ (1) ท่าปลาเล็ก (2) ท่าปลาใหญ่ (3) ท่าเต่า (4) ท่านก

(ก) ท่าไหว้

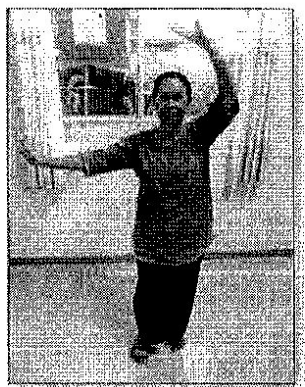

(ข) ท่าปิดป้อง

(ค) ท่าขอฝน

ภาพที่ 4 กระบวนท่าฟ้อนช่วงที่ 1 ประกอบบทไหว้ครูนางแมว
ที่มา: ปาริชาติ ลาจันนนท์ ผู้วิจัย

(ก) ท่าลมพัด

(ข) ท่าดอกบัวบาน

(ค) ท่าสนุกสนาน

(ง) ท่าฝนเทลงมา

(จ) ท่าลอดศรียมาลาแปลง

ภาพที่ 5 กระบวนท่าฟ้อนช่วงที่ 2 ประกอบเพลงแห่นางแมว
ที่มา: ปาริชาติ ลาจันนนท์ ผู้วิจัย

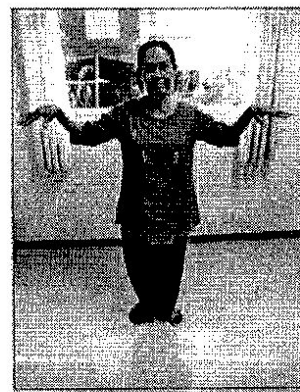
(ก) ท่าปลาเล็ก

(ข) ท่าปลาใหญ่

(ค) ท่าเต่า

(ง) ท่านก

ภาพที่ 6 กระบวนท่าฟ้อน ช่วงที่ 3 คนตรีบรรเลง
ที่มา: ปาริชาติ ลาจันทร์ ผู้วิจัย

อภิปรายผลและบทสรุป

1. ประสิทธิภาพของพิธีกรรมและรูปแบบการฟ้อนการแสดงในพิธีกรรมแต่งงาน ตำบลนาจั่ว อำเภอมะนัง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ประเพณีแต่งงานเป็นพิธีขอฝนของชาวบ้าน โดยเฉพาะบ้านนาจั่ว ตำบลนาจั่ว อำเภอมะนัง จังหวัดเพชรบูรณ์ ปีใดที่ฝนตกช้าหรือแล้งผิดปกติ จะทำให้ชาวบ้านเดือดร้อน พิธีขอฝนทางเกษตรให้ผลผลิตได้ไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้เกิดภาวะข้าวขาดแคลน ชาวบ้านต่างพากันประชุมปรึกษา เพื่อทำพิธีแต่งงานตามประเพณีที่ทำสืบต่อกันมา เพราะเชื่อว่าเมื่อแต่งงานแล้วฝนจะตกลงมา ประเพณีแต่งงานบ้านนาจั่ว เริ่มเกิดขึ้นในสมัยใดนั้นยังไม่ปรากฏแน่ชัด การแต่งงานเพื่อขอฝนจะรวบรวมสมาชิกในหมู่บ้านต่าง ๆ ที่อยู่ในตำบลนาจั่วเดินขบวนแต่งงานไปตามชุมชนต่าง ๆ ระหว่าง

เดินขบวนมีเครื่องดนตรีประกอบในขบวนแท้ คือ กลองยาว ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง และ ช้องกระแต รูปแบบสภาพการฟ้อน การแสดงในพิธีกรรมแห่นางแมว ตำบลนาจัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ลักษณะการแสดงฟ้อนที่ปรากฏในพิธีกรรม กับภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การแห่หางแมวที่สะท้อนบริบททางสังคมท้องถิ่น ตำบลนาจัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นท่าฟ้อนแบบชาวบ้าน ผสมผสานกับท่ารำนาฏศิลป์ไทย ทั้งหมด 12 ท่า ได้แก่

1) ท่าไหว้	2) ท่าปิดป้อง	3) ท่าขอฝน
4) ท่าลมพัด	5) ท่าดอกบัวบาน	6) ท่าสนุกสนาน
7) ท่าฝนเทลงมา	8) ท่าสอสร้อยมาลาแปลง	9) ท่าปลาเล็ก
10) ท่าปลาใหญ่	11) ท่าเต่า	12) ท่านก

รูปแบบการรำ 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ฟ้อนประกอบบทไหว้ครูนางแมว ปรากฏ 3 ท่า ได้แก่ (1) ท่าไหว้ (2) ท่าปิดป้อง (3) ท่าขอฝน ช่วงที่ 2 ฟ้อนประกอบเพลงแห่หางแมว ปรากฏ 5 ท่า ได้แก่ (1) ท่าลมพัด (2) ท่าดอกบัวบาน (3) ท่าสนุกสนาน (4) ท่าฝนเทลงมา (5) ท่าสอสร้อยมาลาแปลง และ ช่วงที่ 3 ฟ้อนประกอบดนตรีบรรเลง ปรากฏ 4 ท่า ได้แก่ (1) ท่าปลาเล็ก (2) ท่าปลาใหญ่ (3) ท่าเต่า (4) ท่านก ทั้งนี้ยังปรากฏคติความเชื่อในพิธีแห่หางแมวของชาวนาจัว ตำบลนาจัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เกี่ยวกับสาเหตุที่ฝนไม่ตกมีหลายประการ เช่น เกิดจากดินฟ้าอากาศเปลี่ยนแปลง ประชาชนชาวบ้านหย่อนในศีลธรรม เป็นต้น ดังนั้น ถ้าอยากให้ฝนตกต้องตามฤดู เราควรตั้งอยู่ในศีลในธรรม เหตุนี้ชาวนาจัว ตำบลนาจัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ต้องทำพิธีอ้อนวอนขอฝนจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพโดยพิธีกรรมการแห่หางแมว เพราะเชื่อว่าแมวเป็นสัตว์ที่เกลียดฝน ถ้าฝนตกครั้งใดแมวจะร้องทันที ชาวนาจัวจึงถือเอาเคล็ดลางที่แมว์ร้องในเวลาฝนตกว่าจะเป็นเหตุให้ฝนตกจริง ๆ ชาวบ้านจึงร่วมมือกันสาดน้ำและทำให้แมว์ร้องมากที่สุดจึงจะเป็นผลดี และเชื่อว่าหลังจากทำพิธีแห่หางแมวแล้วฝนจะตกลงมาตามคำอ้อนวอน ซึ่งความเชื่อคนไทยในสมัยก่อนที่เชื่อว่า แมวเป็นสัตว์ที่มีอำนาจลึกลับศักดิ์สิทธิ์ สามารถเรียกฝนให้ตกลงมาได้ ซึ่ง ปรีชา พิณทอง และอร่ามจิต ชินช่วง (2537, หน้า 37-41) กล่าวว่า ประเพณีแห่หางแมว เป็นพิธีอ้อนวอนขอฝนอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งจะจัดให้มีประเพณีนี้ในขณะที่เกิดความแห้งแล้ง ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล สาเหตุที่ฝนไม่ตกตามความเชื่อกล่าวถึงน้ำฝนนั้นเป็นน้ำของเทวดา ดังมีศัพท์ภาษาบาลีว่า "เทโว" ซึ่งแปลว่า "น้ำฝน" เป็นเอกลักษณ์ของความดีความบริสุทธิ์ สิ่งแวดล้อมเป็นพิษมาก ๆ ควันและละอองเขม่าน้ำมัน ห่อหุ้มโลกทำให้เป็นภัยแก่มนุษย์ ผู้ที่จะล้างอากาศได้ต้องทำให้ละอองพิษพวกนั้นตกลงดิน ทำให้อากาศสะอาด คือ "เทโว" หรือ "ฝน" นั่นเอง ดังจะเห็นได้จากเมื่อฝนหยุดตกใหม่ ๆ อากาศจะสดชื่น ระบายไปด้วยเสียงของกบเขียด ในการศึกษาของ ลลนา ศักดิ์ชูวงศ์ (2547, หน้า 138-139) พบว่า มีเส้นแบ่งแยกของประเพณีท้องถิ่นระหว่างความเชื่อทางศาสนาและความเป็นวิทยาศาสตร์ของยุคโลกาภิวัตน์อยู่ในกลุ่มท้องถิ่นและกลุ่มนักท่องเที่ยว แต่เส้นแบ่งแยกนี้มีความบางเบา

และสลับกันไปมาระหว่างความเชื่อทางศาสนากับทัศนะความเป็นวิทยาศาสตร์ โดยจะมีความกำกวมอยู่จะไม่เอียงไปข้างใดข้างหนึ่งไม่มีการซึ่งตั้ง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างไม่มีการตัดสินใจอย่างเด็ดขาด เป็นแค่เพียงเล่นกันเขตแดนระหว่างความเชื่อทางศาสนากับความเป็นวิทยาศาสตร์เท่านั้น ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่มมีความคาดหวังอยากให้ประเพณีบุญบั้งไฟสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ โดยใช้วิธีการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นเป็นวิธีการปฏิบัติการเพื่อการดำรงอยู่ของประเพณีบุญบั้งไฟในยุคโลกาภิวัตน์

2. สถานภาพการคงอยู่ของการแสดงในพิธีกรรม กับภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การแห่หางแมวที่สะท้อนบริบททางสังคมท้องถิ่น ตำบลนางัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ในชีวิตประจำวันของคนในชุมชนบ้านนางัว ตำบลนางัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้คนอยู่กับพิธีกรรมความเชื่อตลอดเวลา ซึ่งคนตรีมีอิทธิพลสอดแทรกอยู่ในชีวิตประจำวัน เพราะคนตรีเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ความคิดจินตนาการของผู้คน จากศิลปินถึงชุมชน ตลอดจนประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น พิธีกรรมแห่หางแมว พิธีกรรมเลี้ยงศาลยา พิธีกรรมเชิญดวงวิญญาณแม่นางก้านหญ้า เป็นต้น ทำให้เกิดความสนุกสนาน ความซาบซึ้งใจ ความตื่นเต้น ความศรัทธาอีกเพิ่มในการดำเนินชีวิต คนตรีจึงมีบทบาทและมีความสำคัญกับชุมชนบ้านนางัว ตำบลนางัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดเอกลักษณ์ของชุมชน การแสดงในพิธีกรรมภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สะท้อนบริบททางสังคม ภูมิปัญญาพิธีกรรมแห่หางแมวนางัว ตำบลนางัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ยังคงดำรงวิถีชีวิตด้านขนบธรรมเนียมประเพณีด้านการละเล่นโดยเฉพาะการฟ้อนรำ หรือที่ชาวบ้าน เรียกว่า การแห่หางแมว ซึ่งในกระบวนการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดเอกลักษณ์ของชุมชน มีองค์ประกอบประชาชน องค์การภาครัฐ ต่างก็มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดเอกลักษณ์ของชุมชนเป็นอย่างดี ได้แก่ โรงเรียนบ้านนางัว (เจริญวิทยาคาร) ซึ่งเป็นโรงเรียนในหมู่บ้าน และสำนักงานเทศบาลตำบลนางัว ได้มีการจัดพิธีกรรมแห่หางแมวนางัวขึ้นในช่วงเดือนหกไทย (ปลายเดือนเมษายน ถึงกลางเดือนมิถุนายนของทุก ๆ ปี) โดยจะมีชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านร่วมพิธีกรรมกันอย่างพร้อมเพรียง ซึ่งความสำคัญของการแสดงฟ้อนในการแห่หางแมวต่อวิถีชีวิตของชาวนางัว ตำบลนางัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ นอกจากจะเป็นการช่วยเรียกให้ฝนตกแล้วยังทำให้เกิดความรักสามัคคีของคนในหมู่บ้าน ซึ่ง สุภาวดี จันทวานิช (2552, หน้า 112) กล่าวว่า จอร์จ เฮร์เบิร์ต มีดให้ความสำคัญเกี่ยวกับตัวตนที่ได้รับอิทธิพลจากบทบาทของผู้อื่นในสังคม โดยรับเอาความคิดของคนอื่นมากำหนดในการแสดงออกทางพฤติกรรมของตนเอง เช่นเดียวกับในช่วงพิธีกรรมขอฝน คนในสังคมเกษตรกรรมได้รับผลกระทบจากฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล การระดมความคิดเพื่อหาที่พึ่งคือนำพระพุทธรูปมาแห่เพื่อบันดาลฝนเป็นหนทางออกที่ชาวบ้านส่วนใหญ่เชื่อ มีอิทธิพลให้ทุกคนทำตาม และร่วมกันจัดพิธีกรรมขอฝนขึ้น แสดงให้เห็นว่าการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีผลต่อบทบาทและการแสดงออกของตัวตนหรือบุคคลในสังคมเดียวกัน สอดคล้องกับ ลัดดา จิตตคุตตานนท์ (2552, หน้า (1)-(2)) กล่าวว่า การปรับประยุกต์ตามธรรมชาติที่วัฒนธรรมปรับตัวเอง การปรับประยุกต์แบบมีการวางแผน มีหลักการเพื่อให้ปรับประยุกต์แล้วได้ผลออกมา

อย่างถูกต้องเหมาะสม หรือการปรับประยุกต์ตามกระแสโลกที่เปลี่ยนไปทั้งด้านการเมืองเศรษฐกิจ สังคม เช่นกรณีการปรับตัวของประเพณีบูชาอันทิลซึ่งสอดคล้องกับความคิดของโฮมี บาบา (Homi Bhabha) ผู้ซึ่งเสนอความคิดว่าโดยธรรมชาติแล้วไม่เคยมีวัฒนธรรมใดที่เป็นหนึ่งเดียว แต่ทุกวัฒนธรรมจะมีลักษณะเป็นแบบ "พันธุ์ทางลูกผสม" (Hybrid) หรืออีกนัยหนึ่งไม่มีวัฒนธรรมใด ๆ ที่จะสมบูรณ์ในตัวเอง แต่ทุกวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงอย่างสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอื่นตลอดเวลา กระบวนการผสมผสานข้ามสายพันธุ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Hybridization) จึงเป็นพื้นที่ใหม่ของการต่อรองและสร้างสรรคความหมายใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นตลอดเวลาในโลกแห่งวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

แดง น้อยลา. *สัมภาษณ์*. 11 เมษายน 2566.

ทอง ขุยสุข. *สัมภาษณ์*. 11 เมษายน 2566.

ปรีชา พิณทอง, และอร่ามจิต ชินช่าง. (2537). *ประเพณีอีสาน : บุญบั้งไฟ*. กรุงเทพฯ: ศิริธรรม.

ยูร ขุยสุข. *สัมภาษณ์*. 11 เมษายน 2566.

ลลนา ศักดิ์ชูวงศ์. (2547). *การให้ความหมายและเหตุผลการดำรงอยู่ของประเพณีบั้งไฟพญานาคในยุคโลกาภิวัตน์* (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ลัดดา จิตตคุตตานนท์. (2552). *การวิเคราะห์การสื่อสารเชิงวัฒนธรรมเพื่อการดำรงอยู่และสืบทอดประเพณีบูชาอันทิล* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุทธิรักษ์ โกษวย. (2559). *สัญลักษณ์ บทบาทหน้าที่ และคุณค่าของพิธีกรรมขอฝน ในเขตภาคเหนือตอนบนของไทย* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สุภาวค์ จันทวานิช. (2552). *ทฤษฎีสังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หอมด่วน ปานศรีทอง. *สัมภาษณ์*. 13 เมษายน 2566.